

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК» / «MANAGEMENT
ACCOUNTING»**

(для студентів 4 курсу денної форми навчання
з викладанням іноземною мовою
напряму підготовки 6.030509 – «Облік і аудит»)

Програма навчальної дисципліни та робоча програма навчальної дисципліни «Управлінський облік» / «Management accounting» (для студентів 4 курсу денної форми навчання з викладанням іноземною мовою спеціальності 6.030509 – «Облік і аудит») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: М. Ю. Карпушенко. – Х.: ХНАМГ, 2013. – 12 с.

Укладач: М. Ю. Карпушенко

Рецензент: проф., д.е.н. Т. В. Момот

Програми побудовані за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Рекомендовано кафедрою обліку і аудиту (протокол № 5 від 7.12.12)

ЗМІСТ

Стор.

ВСТУП.....	4
1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ/STUDY DISCIPLINE.....	5
1.1. The aim, object and place discipline.....	5
1.2. Informative volume of discipline.....	5
1.3. Qualifying requirements.....	6
1.4. Recommended educational literature.....	6
1.5. Annotations program discipline.....	7
2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	9
2.1. Breakdown of student learning the areas of training and types of training.....	9
2.2. Contents discipline.....	9
2.3. Controls and structure test credit.....	12
2.4 Information and methodological support.....	13

ВСТУП

Дисципліна «Управлінський облік» за освітньо-професійною програмою має статус нормативної.

Програма навчальної дисципліни розроблена на основі:

- ГСВО МОН України „Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра за спеціальностями напряму 0501 «Економіка і підприємництво», 2006.

- ГСВО МОН України „Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра спеціальності 6.030509 «Облік і аудит», 2007.

- СВО ХНАМГ Навчальний план підготовки бакалавра спеціальності 6.030509 «Облік і аудит», (денна форма навчання) Харків, 2008.

Програма ухвалена кафедрою «Обліку і аудиту» (протокол № 1 від 28.09.2008 р.) та Вченою радою факультету «Економіки і підприємництва» (протокол № 1 від 30.08.2012 р.)

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ/STUDY DISCIPLINE

1.1. The aim, object and place discipline

1.1.1. **Purpose of study the discipline:** forming of theoretical knowledge about essence and method of Management accounting and his improvement with front-rank experience.

1.1.2. **Article of discipline:** management accounting methods and fundamental positions, cost calculation, subdivisions indexes of activity estimation and enterprises on the whole.

1.1.3. Place discipline in Flow Chart training specialist

The list of subjects on which directly based teaching this subject	The list of subjects, the study of which directly based to this discipline
Бухгалтерський облік (Accounting)	Стратегічний аналіз (Strategic analysis)
Фінансовий облік 1, Фінансовий облік 2 (Financial accounting)	Методи та моделі прийняття рішень в аналізі та аудиті (Methods and models of making decision in an analysis and audit)
Економіка підприємства (Economy of enterprise)	
Економічний аналіз (Economic analysis)	

1.2. Informative volume of discipline

The module Management accounting

Semantic modules (SM):

SM 1. Theoretical bases of management accounting organization (1,5/54)

1.1. Aim, maintenance and organization of management accounting

1.2. Communication of management and financial accounting

1.3. Component parts of production costs

1.4. Cost classification, estimation and behavior

SM 2. Account and calculation costing systems (1,5/54)

2.1. Methods of costs account and calculation

2.2. Method of full (absorption) costing

2.3. Method of variable costing

2.4. Method of standard costing

SM 3. Control and estimation of activity results in management accounting-

(1/36)

3.1. *Cost-volume-profit analysis*

3.2. *Measuring relevant costs and revenues for management decisions*

SM 4. Budgeting and control costs -

(1/ 36,0)

4.1. *The budgeting process and control*

4.2. *Accounting and control for responsibility centers*

1.3. Qualifying requirements

skill (in terms of formation) and knowledge	Areas of Research (production, social, industrial, social and domestic)	Functions of in the manufacturing sector
Principles and methods of management accounting organization on an enterprise	Productive	Analytical
An analysis of costs, profits and income of enterprises is with the aim of determination of progress trends		Analytical
Procedures of management accounting		Accounting
To make the budgets of enterprise and other forms of the internal management accounting		Accounting

1.4. Recommended educational literature

1. Colin Druri. Cost and management accounting-Thomson, 2006-598 с.

2. Друри К. Управленческий и производственный учет: Пер. с англ./ Под ред. Я.В. Соколова.-М.: Финансы и статистика, 2005.- 1071 с.

3. Голов С.Ф. Управленческий учет. - К.: Либра, 2003.

4. Хорнгрен Ч.Т., Фостер Дж. Бухгалтерский учет: управленческий аспект: Пер. с англ./Под ред. Я. В. Соколова. – М.: Финансы и статистика, 2001.

5. Б.Нидлз, Х.Андерсон, Д.Колдуэлл. Принципы бухгалтерского учета. Четвертое издание. – М.: Финансы и статистика. 1997.

6. Bromwich M. and Bhimany A. Management accounting: Pathways to progress.-Chartered Institute of Management accounting, 1994.

7.Власова О.Є. Конспект лекцій з дисципліни “Управлінський облік” для студентів 3 курсу денної та 4 курсу заочної форм навчання студентів спеціальності 6.050100 (6.030509) «Облік і аудит».

8.Власова О.Є. Методичні вказівки для практичних робіт з курсу "Управлінський облік" для студентів 3 курсу денної і 4 курсу заочної форми навчання студентів спец. 6.050100 «Облік і аудит»(6.030509 «Облік і аудит»).

9.Власова О.Є. Методичні вказівки для практичних робіт з курсу "Управлінський облік" для студентів 3 курсу денної і 4 курсу заочної форми навчання студентів спец. 6.050100 «Облік і аудит»(6.030509 «Облік і аудит»).

1.5. Annotations program discipline

Анотація програми навчальної дисципліни

«Управлінський облік»

Метою вивчення дисципліни є надання знань з організації та методики ведення управлінського обліку на підприємствах України з урахуванням передового зарубіжного досвіду. Предмет дисципліни: витрати виробництва, собівартість продукції та її калькулювання, показники оцінки діяльності окремих підрозділів, а також підприємства у цілому.

Змістові модулі (ЗМ):

1. Теоретичні основи організації управлінського обліку.
2. Системи обліку і калькулювання витрат діяльності.
3. Контроль та оцінка результатів діяльності підприємств в рамках системи управлінського обліку.
4. Бюджетування і контроль витрат.

Аннотация программы учебной дисциплины

«Управленческий учет»

Целью изучения дисциплины является предоставление знаний об организации и методике ведения управленческого учета на предприятиях Украины с учетом передового зарубежного опыта.

Предмет дисциплины: расходы производства, себестоимость продукции и ее калькуляции, показатели оценки деятельности отдельных подразделений, а также предприятия в целом.

Содержательные модули (СМ): 1. Теоретическая основа организации управленческого учета. 2. Система учета и калькулирования расходов деятельности. 3. Контроль и оценка результатов деятельности предприятий в рамках системы управленческого учета. 4. Бюджетирование и контроль затрат.

Annotation program academic discipline

«Management accounting»

Forming of theoretical knowledge about essence and method of management accounting; and his improvement with front-rank experience.

Article of discipline: methods and fundamental positions of management accounting, cost calculation, indexes of activity estimation of subdivisions, and enterprises on the whole.

Semantic modules (SM): 1.Theoretical basis of organization of management accounting. 2. Account and calculation costing systems .3. Control and estimation of activity results in management accounting. 4.Budgeting and control costs.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Breakdown of student learning

the areas of training and types of training

Specialty, specialization (code, abbreviation)	Total, credit / hours	Trimester (s)	Hours									exam (trimester)	test (trimester)
			Classroom	у тому числі				Independent work	у тому числі				
				Lectures	Practical, seminars	Laboratory	Final control		control work	Coursework	ICGJ		
<u>6.030509</u> Accounting and Auditing	5/180	11, 12		40	68		3	69				12	11
	3/108	11		24	36			48					11
	2/72	12		16	32		3	21			20	12	

2.2. Contents discipline

Module Management accounting 5 Credit / 180 hours

Semantic modules (SM):

SM 1. Theoretical bases of management accounting organization - (1,5/54)

1.1. *Aim, maintenance and organization of management accounting*

- the component of informative system of enterprise; the users of financial information; functions of management accounting; tools of management accounting

1.2. *Communication of management and financial accounting*- the differences between management and financial accounting; communication between management and financial accounting; accounts for management accounting

1.3. *Component parts of production costs*- direct material costs; direct labour costs, overhead costs

1.4. *Cost classification, estimation and behavior* - Basic principles of cost classification; cost behavior; direct and indirect costs; period and product costs; variable costs; fixed costs; semi-fixed costs; semi-variable costs; avoidable and unavoidable costs; relevant and irrelevant costs; sunk costs; opportunity costs; marginal and incremental; cost estimation methods -engineering methods, inspection of accounts method, graphical or scatter graph method, high-low method, least squares method

SM 2.Account and calculation costing systems (1,5 /54)

2.1. *Methods of costs accounting and calculation* -job costing system, process costing system, joint and by-product costing

2.2. *Method of full (absorption) costing* - pricing the issue of raw materials; labour costs, manufacturing and non-manufacturing overheads; costing profit and loss accounting; contract costing

2.3. *Method of variable costing*- differences between absorption and variable costing; pricing the issue of raw materials; labour costs, manufacturing and non-manufacturing overheads; costing profit and loss accounting

2.4. *Method of standard costing*-operation of a standard costing system; establishing cost standards; purposes of standard costing; direct material variances; material usage variance; direct labour and overhead variances; sales variances; mix variance; yield variance; sales mix and quantity variances; ex post variance analysis

SM 3. Control and estimation of activity results in management accounting-

(1/36)

3.1. *Cost-volume-profit analysis*-the accountant's cost-volume-profit model; margin of safety; CVP analysis: non-graphical computations

3.2. *Measuring relevant costs and revenues for management decision*-importance of qualitative factors; making-special pricing decisions; Product mix decisions with capacity constraints; decisions on replacement of equipment; outsourcing (make or buy decisions)

SM 4. Budgeting and control costs -

(1 / 36,0)

4.1. *The budgeting process and control* - administration of the budgeting process, stages in the budgeting process, operation and financial budgets

4.2. *Accounting and control for responsibility centers* - responsibility centers, different types of control, the nature of management accounting control systems, the controllability principle

2.2.1. Distribution of time by modules and semantic modules and forms of academic hours

Modules and thematic modules	Total, credit /hours	Forms Academic				
		Lec- tures	Seminar, practice	labor atory	Final control	Individual work
Modul	5/180	40	68		3	69
11 trimester	3/108	24	36			48
3M 1.	1,5/54	8	10			36
3M 2.	1,5/54	16	26			12
12 trimester	2/72	16	32		3	21
3M 3.	1/36	6	14		3	13
3M 4.	1/36	10	18			8

2.2.2. Lecture course

Content	Hours
	6.030509
SM 1. Theoretical bases of management accounting organization	8
1.1. Aim, maintenance and organization of management accounting	2
1.2. Communication of management and financial accounting	2
1.3. Component parts of production costs	2
1.4. Cost classification, estimation and behavior	2
SM 2. Account and calculation costing systems	16
2.1. Methods of costs accounting and calculation	4
2.2. Method of full (absorption) costing	4
2.3. Method of variable costing	4
2.4. Method of standard costing	4
SM 3. Control and estimation of activity results in management accounting	6
3.1. Cost-volume-profit analysis	4
3.2. Measuring relevant costs and revenues for management decision	2
SM 4. Budgeting and control costs	10
4.1. The budgeting process and control	6
4.2. Accounting and control for responsibility centers	4
Total	40

2.2.3. Workshops

Content	Hours
	6.030509
SM 1. Theoretical bases of management accounting organization	10
1.1. Aim, maintenance and organization of management accounting	2
1.2. Communication of management and financial accounting	2
1.3. Component parts of production costs	2
1.4. Cost classification, estimation and behavior	4
SM 2. Account and calculation costing systems	26
2.1. Methods of costs accounting and calculation	6
2.2. Method of full (absorption) costing	6
2.3. Method of variable costing	6
2.4. Method of standard costing	8
SM 3. Control and estimation of activity results in management accounting	14
3.1. Cost-volume-profit analysis	8
3.2. Measuring relevant costs and revenues for management decision	6
SM 4. Budgeting and control costs	18
4.1. The budgeting process and control	10
4.2. Accounting and control for responsibility centers	8
Total	68

2.2.4. Individual tasks.

In the course "Management accounting" students day form training develops individual calculation and graphic job (ICGJ), which is preparing operating budgets and financial income and expenses, repayment schedule of accounts receivable and accounts payable, and cash flow in the company.

Total run time is 20 hours.

2.2.5. Self-study student's work

Independent work of students is the primary means of mastering the material discipline, mastering the necessary skills at the time free from mandatory training sessions. During this work uses educational, special literature and texts of lectures. Specific form of independent work is individual tasks as solving problems, analyzing situations, writing essays, analytical reviews.

Content	Hours
	6.030509
SM 1. Theoretical bases of management accounting organization	36
1.1. Aim, maintenance and organization of management accounting	8
1.2. Communication of management and financial accounting	8
1.3. Component parts of production costs	8
1.4. Cost classification, estimation and behavior	12
SM 2. Account and calculation costing systems	12
2.1. Methods of costs accounting and calculation	3
2.2. Method of full (absorption) costing	3
2.3. Method of variable costing	3
2.4. Method of standard costing	3
SM 3. Control and estimation of activity results in management accounting	13
3.1. Cost-volume-profit analysis	7
3.2. Measuring relevant costs and revenues for management decision	6
SM 4. Budgeting and control costs	18
4.1. The budgeting process and control	9
4.2. Accounting and control for responsibility centers	9
Total	69

2.3. Controls and structure test credit

	Forms and Controls	The distribution of points, %
	Current control of the content modules	
SM 1.	Test control №1	15
SM2.	Test control №2	15
SM 3.	Test control №3	15
SM4.	Test control №4	15

	Forms and Controls	The distribution of points, %
	Final control of the modules	
Exam		40
	Total module	100%

Criteria for final assessment on the basis of current control

Кількість балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
більше 90-100 включно	Відмінно	A
більше 80-90 включно	Добре	B
більше 70-80 включно		C
більше 60-70 включно	Задовільно	D
більше 50-60 включно		E
більше 25-50 включно	Незадовільно з можливістю повторного складання	FX
від 0 до 25 включно	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

2.4. Information and methodological support

Bibliographic descriptions, Internet links	SM, where applicable
1. Recommended core educational literature (textbooks, manuals and other publications)	
1. Colin Druri. Cost and management accounting-Thomson, 2006-598 с.	
1. Друри К. Управленческий и производственный учет: Пер. с англ./ Под ред. Я.В. Соколова.-М.: Финансы и статистика, 2005.- 1071 с.	1-4
2. Голов С.Ф. Управленческий учет. - К.: Либра, 2003.	1-4
3. Хорнгрен Ч.Т., Фостер Дж. Бухгалтерский учет: управленческий аспект: Пер. с англ./Под ред. Я. В. Соколова. – М.: Финансы и статистика, 2001.	1 – 4
2. 2. Resources	
4. Б.Нидлз, Х.Андерсон, Д.Колдуэлл. Принципы бухгалтерского учета. Четвертое издание. – М.: Финансы и статистика. 1997.	1-4
5. Bromwich M. and Bhimany A. Management accounting: Pathways to progress.-Chartered Institute of Management accounting, 1994.	1-4
3. Methodology Support	
1. Власова О.Є. Конспект лекцій з дисципліни “Управлінський облік” для студентів 3 курсу денної та 4 курсу заочної форм навчання студентів спеціальності 6.050100 (6.030509) «Облік і аудит», ХНАМГ, – Харків: 2009. –123 с.	1-4
2. Власова О.Є. Методичні вказівки для практичних робіт з курсу "Управлінський облік" для студентів 4 курсу денної форми навчання студентів спец. 6.030509 «Облік і аудит»), ХНАМГ, – Харків: 2012	1-4

Навчальне видання

Програма навчальної дисципліни та
робоча програма навчальної дисципліни
«Управлінський облік» / «Management accounting»
(для студентів 4 курсу денної форми навчання
з викладанням іноземною мовою
напрямку підготовки 6.030509 – «Облік і аудит»)

Укладач: **КАРПУШЕНКО** Марія Юріївна

В авторській редакції

Комп'ютерне верстання: *Ю. Ю. Конюшенко*

План 2012, поз. 223 Р

Підп. до друку 13.03.2013 р.	Формат 60x84/16
Друк на ризографі	Ум. друк. арк. 1,2
Тираж 10 пр.	Зам. № 9055

Видавець і виготовлювач:
Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК №4064 від 12.05.2011 р.